

Repensant el conflicte a l'entorn de l'obertura d'una mesquita: el cas de Santa Coloma de Gramenet

Anna Terraza Rovira

Tutora: M^a del Mar Grieria Llonch

UAB
Facultat de Ciències Polítiques
i Sociologia

Maig 2013

Índex

1. Introducció.....	3
2. Marc teòric	4
2.1. Estat de la qüestió	4
2.2. Perspectiva teòrica	6
3. Metodologia.....	7
4. Descripció analítica del conflicte.....	8
4.1. Contextualització	8
4.2. Mapa d'actors del conflicte (2004).....	9
4.3. Situació actual	10
5. Discussió de resultats.....	12
6. Conclusions	15
Bibliografia.....	17
 ANNEXOS	 19
1. <i>Què vol dir resoldre?</i> Una reflexió prèvia.	20
2. Posicionament i rol dels actors implicats en el conflicte (2004).....	21
3. Post-conflicte i evolució de la problemàtica	28
4. Cronologia del conflicte.....	32

1. Introducció

Entre 1990 i 2008 a Catalunya es van produir 40 casos de conflicte al voltant de la construcció o ubicació de centres de culte islàmics. Aquesta xifra representa dos de cada tres dels casos que hi ha hagut a tot el conjunt de l'Estat Espanyol. A més a més, aquests enfrontaments s'han incrementat des del 2002, alhora que s'ha frenat la construcció de nous oratoris (que no la demanda). (Moreras, 2010) El sorgiment de moviments d'oposició veïnal i l'esclat de conflicte davant la ubicació de nous centres de culte islàmics és un fenomen de gran actualitat, al qual cada cop més municipis han de fer front.

Si és un assumpte delicat i difícil de gestionar, és entre d'altres aspectes perquè va més enllà de la gestió de conflictes concrets, remet a un debat molt més ampli: la qüestió de la visibilització (o invisibilització) pública de l'Islam i sobre quin és l'espai que ha de tenir l'Islam en la societat catalana i en l'espai públic.

La majoria d'administracions locals, davant el gran repte que han suposat aquests conflictes, han optat per solucions temporals o provisionals (Moreras, 2010), de manera que cada cop hi ha més casos no tancats.. La Generalitat de Catalunya va impulsar l'any 2009 una llei de centres de culte, amb la intenció de regular l'obertura d'oratoris i de prevenir disputes. Malgrat haver entrat a l'agenda pública manquen, però, evidències sobre com gestionar aquests conflictes: aprofundir en el coneixement dels casos existents pot facilitar noves eines per a la intervenció.

L'objectiu principal d'aquesta recerca és, doncs, *analitzar un cas de conflicte al voltant de l'obertura d'un oratori islàmic*. Específicament:

1. Identificar els diferents actors que intervenen en el conflicte, quin és el seu posicionament i el seu rol i com interaccionen.
2. Estudiar l'evolució del conflicte i les estratègies de gestió que s'han dut a terme.
3. Reflexionar al voltant de la idea de conflicte i resolució implícites en aquests casos.

2. Marc teòric

2.1. Estat de la qüestió

Diversos autors i autores han estudiat els conflictes veïnals sorgits a partir de la construcció d'oratoris musulmans. Moreras (2009) identifica en aquests conflictes quatre moments que es reproduïen en la majoria de casos: el *context preliminar*, el *fet detonant clau*, la *visibilització de la protesta* i la *(re)solució del conflicte*.

Pel que fa al **context preliminar**, Avi Astor (2009) identifica 3 factors que contribueixen a l'emergència de moviments d'oposició veïnal a les mesquites: fortes desigualtats infra-municipals; l'alta segregació espacial del municipi i la percepció entre la població de que l'ajuntament no respon a les seves demandes.

Els moviments d'oposició veïnal poden sorgir tant en barris marginals com més privilegiats, donant lloc així a dues formes d'oposició: com a forma de resistència davant la possible degradació o estigmatització del barri o com a estratègia per mantenir les actuals jerarquies i estructures de privilegi infra-municipals (Astor, 2009).

Jordi Moreras (2008) remarca també que la visibilitat del col·lectiu musulmà i la percepció de la seva presència en l'espai públic és una dimensió significativa en el sorgiment del conflicte.

Pel que fa a la **protesta**, els moviments d'oposició veïnal a les mesquites són, en la majoria de casos, resultat de la constitució de plataformes espontànies que articulen el moviment i tenen un caràcter efímer. Es caracteritzen per un argument principal molt simple i literal ("Mesquita NO") i per la voluntat d'orientar-lo cap a l'administració local. Es formula com una negació sense alternatives, sense matisos, fet que dóna força al moviment. Tot i així, aquest enunciat sovint s'acompanya d'altres arguments per tal d'evitar que no sigui qualificat de racista (Moreras, 2011). Hi ha dues formes d'acció que són presents en tots aquests moviments: les concentracions o manifestacions per visibilitzar-los i la recollida de signatures com a mecanisme de legitimació.

Quan es parla de conflicte al voltant de la ubicació d'un oratori solen identificar-se tres actors -els promotors de la mesquita, les autoritats locals i la plataforma contrària a l'obertura de l'oratori-, però Moreras (2009) mostra que es precis elaborar representacions més complexes d'aquests conflictes. L'autor prefereix parlar d'àmbits i

no d'actors (Figura 1). Cal tenir en compte, però, que hi ha una sèrie d'actors estratègics que tenen més capacitat d'influència que la resta.

Figura 1: **Descripció dels àmbits temàtics** (Moreras, 2009).

Àmbits temàtics	Actors principals (locals)	Actors secundaris	
		locals	perifèrics
POLÍTIC	<i>Ajuntament</i>	- Assessors - Oposició política	- Partits polítics - Administració autonòmica - Administració nacional
COMUNITARI	<i>Mesquita</i>	- Associacions socioculturals d'immigrants	- Federacions islàmiques - Representacions consulars
		- Líders d'opinió en la comunitat	
VEÏNAL	<i>Mobilització veïnal</i>	- Líders veïnals - Plataformes <i>ad-hoc</i> - Associacions de veïns - Associacions de comerciants	- Federacions d'Associacions de Veïns
SOCIAL	<i>Entitats solidàries</i>	- ONG's - Altres comunitats religioses - Grups diàleg interreligiós	- ONG's nacionals
MEDIÀTIC	<i>Premsa local</i>	- Periodistes especialitzats - Comentaristes	- Agències de premsa - Experts i intel·lectuals - Consells assessors - Enquestes d'opinió
JUDICIAL	<i>Gabinets d'advocats</i>	- Jutjats - Advocats municipals	- Administració de Justícia
RELIGIÓS	<i>Parròquia</i>	- Altres parròquies	- Arquebisbat
SEGURETAT	<i>Polícia local</i>	- Policia autonòmica - Altres cossos de seguretat	- Administració d'Interior - Subdelegació del Govern

Font: Moreras, 2009: 85-86.

Analitzant les **resolucions** que s'han pres davant diferents conflictes, Moreras (2010) distingeix entre *casos tancats* (la decisió difícilment serà revisada en un futur), *casos semi-tancats* (resolució temporal al conflicte que haurà de ser revisada en breu) i *casos pendents*.

La provisionalitat, reforçada per la visió a curt termini de la vida política i la por a l'esclat d'un conflicte major, actua com a paradigma per a les resolucions que s'han pres davant d'aquests conflictes. Tot i així, aquestes decisions temporals han permès respondre a les demandes dels col·lectius musulmans així com sortir (que no sempre resoldre) d'aquesta situació de conflicte entre la població (Moreras, 2010).

2.2. Perspectiva teòrica

Diverses reflexions epistemològiques sobre *què vol dir resoldre* (veure Annex 1) m'han dut a situar el focus de l'anàlisi en la gestió i no en la resolució dels conflictes: tots els conflictes es gestionen, fins i tot la no-acció és en sí mateixa una estratègia de gestió.

Entenem la gestió com totes aquelles accions dels diversos actors (i no només els actors polítics, encara que tinguin més capacitat d'influència) que fan avançar i desenvolupar el conflicte. Com una sèrie de microprocessos no lineals, que no responen només a dinàmiques globals i institucionals sinó també a les interaccions i accions concretes dels actors en el seu context i situació; i que poden augmentar o disminuir la tensió i la conflictivitat social.

La perspectiva que aquí és proposa és un anàlisi micro del conflicte, en la línia del que Claire Galember presenta: “un nivel de observación de la construcción de lo social que permita poner en evidencia el juego de los protagonistas que participan en esta transformación, y comprender mejor de qué modo el contexto y los actores se construyen recíprocamente” (Galember, 2007: 114).

Per altra banda, també adoptarem una concepció del conflicte basada en la perspectiva de Jordi Moreras (2008), segons la qual un conflicte és “una construcció social elaborada en base a la incompatibilitat o la manca d'acord entre els interessos de diferents individus, grups i institucions, que comparteixen un mateix àmbit social” (Moreras, 2008: 79). Per tant, el conflicte evidencia els equilibris d'interessos i poder d'una societat, així com la seva fragilitat, i és un element de transformació social en tant que pot reordenar aquests precaris equilibris.

El sorgiment del conflicte no es pot entendre sense fer referències al seu context social (Moreras, 2008). Els actors formen part d'un context relacional i les interaccions estan en l'origen del conflicte i dels discursos i posicionaments dels diferents actors.

3. Metodologia

Aquesta recerca es basa en l'estudi qualitatiu del conflicte que va haver-hi davant l'obertura d'un oratori islàmic al barri de Singuerlín¹, a Santa Coloma de Gramenet, l'any 2004.

Es tracta d'una aproximació qualitativa, realitzada a partir d'entrevistes semi-estructurades a actors claus, observació i anàlisi documental i de premsa.

Prèviament, durant la construcció de l'objecte d'estudi també es va complementar la recerca bibliogràfica amb una entrevista a Avi Astor².

El treball de camp al barri de Singuerlín ha consistit en diverses entrevistes breus i informals al veïnat de Singuerlín i al president de l'AVV de Singuerlín, així com observació en d'altres espais relacionats amb el conflicte. També s'han dut a terme tres entrevistes semi-estructurades d'entre 30 i 90 minuts a altres actors rellevants en el conflicte³:

- Membre de la Junta de la Comunitat Musulmana de Can Zam.
- Membra del Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres i de l'Ateneu Popular.
- Tècnic de l'Ajuntament i tresorer de l'Ass. Colomenca pel Diàleg Interreligiós.

Pel que fa a l'anàlisi de documents, destaca el documental “¡Mezquita NO!” (Aranda i Cruz, 2005) així com altres documents relacionats:

- Nou Pla d'Usos Municipal (Gener 2013) que regula l'obertura d'espais de culte.
- Acompanyament a les comunitats religioses en la obertura de llocs de culte (Document que estableix el protocol i l'estratègia de l'Ajuntament, del 2009).
- Web del Centre d'Acolliment elaborada durant el conflicte (2004).
- Manifest en suport a la llibertat de culte de diverses plataformes i entitats de Santa Coloma (Octubre 2004).
- Manifest de l'Ateneu sobre la seva participació en el conflicte (24 d'Octubre de 2004).
- Carta a l'alcalde del veïnat opositor a la mesquita (Octubre de 2004).
- Manifest del veïnat que dona suport a la mesquita (26 Octubre de 2004).

¹ Les limitacions temporals d'aquest estudi van fer optar per un únic cas d'anàlisi, fet que permet estudiar-lo amb més profunditat. S'ha triat Singuerlín per motius d'accessibilitat geogràfica i per la seva actualitat donat que al gener de 2013 es va acabar la moratòria que impedia obrir espais de culte a Santa Coloma de Gramenet (debat molt actual i no resolt).

² Avi Astor, Universitat Pompeu Fabra, 21 de febrer de 2013.

³ No ha sigut possible entrevistar a Taoufik Ch, líder de la comunitat musulmana, que em va remetre a l'entrevista realitzada en el documental *¡Mezquita NO!*.

4. Descripció analítica del conflicte

4.1. Contextualització

Singuerlín és un barri de Santa Coloma de Gramenet que va experimentar un gran creixement als anys 60 i 70 amb les onades d'immigració espanyola. L'Any 2004, amb només un 6,5% de població de nacionalitat estrangera, era el barri amb menys immigració de Santa Coloma, fet que també es manté actualment⁴.

Membres de la comunitat musulmana residents al barri lloguen al març de 2004 un local a Singuerlín per a instal·lar-hi un centre de culte islàmic. Les reticències dels veïns duen a buscar durant 6 mesos localitzacions alternatives, que també topen amb l'oposició d'una part del veïnat. En arribar el Ramadà, i a falta de cap altre local, l'Ajuntament garanteix l'ús temporal del local de Singuerlín per aquest període.

És el *fet detonant* (Morera, 2009) que desencadena les tensions ja existents: diàriament i durant 15 dies es reuneixen davant l'oratori més de 100 persones veïnes que xiulen i escridassen als musulmans que van a resar. Immediatament sorgeix la contramobilització: el Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres i altres entitats socials signen un manifest de suport i acudeixen diàriament (entre 40 i 100 persones) a condemnar les protestes i a exigir als veïns "*silenci pels qui resen*". L'Ajuntament hi envia els Mossos d'Esquadra per garantir l'accés dels musulmans a l'oratori i evitar enfrontaments violents, així com un equip de mediació que negocia amb el veïnat opositor.

Són 15 dies de molta tensió social a Singuerlín i a Santa Coloma de Gramenet. Els canvis de rumb del conflicte són constants, especialment perquè l'Ajuntament no mostra un posicionament ferm i canvia de criteri en diverses ocasions, fet que tensa encara més la situació amb el veïnat.

Finalment, l'Ajuntament pacta amb el veïnat i la comunitat musulmana el trasllat provisional de l'oratori a uns mòduls prefabricats⁵ al descampat de Can Zam, a la perifèria de Santa Coloma i al costat de les obres de la L9 del Metro. Les entitats socials que donaven suport a l'oratori ho viuen com un fracàs.

⁴ Santa Coloma de Gramenet tenia al 2004 un 10,9% de població de nacionalitat estrangera. L'any 2011: 9,4% a Singuerlín i 22,5% a Santa Coloma. Font: *Anuari estadístic 2011 de Santa Coloma de Gramenet*.

⁵ Cessió inicial dels mòduls de 3 anys que s'ha anat renovant periòdicament fins a l'actualitat.

4.2. Mapa d'actors del conflicte (2004)

L'estudi del cas de Singuerlín ha mostrat un conflicte amb la participació de més d'una vintena d'actors d'àmbits diversos (Taula 1). No tots els actors tenen la mateixa implicació ni són igual de rellevants per a l'evolució del conflicte. El posicionament dels actors es mostra a la Taula 2.

Taula 1: Actors implicats en el conflicte per l'obertura de l'oratori islàmic a Singuerlín (Octubre-Novembre 2004).

ÀMBIT	Actors principals	Actors secundaris	
		Locals	Perifèrics
VEÏNAL	Mobilització veïnal contra la mesquita de Singuerlín	AVV. Singuerlín Veïnat en suport de la mesquita.	Federació AAVV Gramenet
COMUNITARI (Islam)	Comunitat musulmana impulsora de l'oratori	Líders d'opinió: Taoufik Ch.	
POLÍTIC	Equip de govern Equip tècnic de mediadors	Oposició	Generalitat (Estat)
SOCIAL-CIUTADANIA	Centre d'Acolliment per a Persones Estrangeres	Ateneu Popular Julià Romera Altres entitats	SOS Racisme
RELIGIÓS (no musulmà)		Parròquia Singuerlín	
POLICIAL-COSSOS DE SEGURETAT	Mossos d'Esquadra		
MEDIÀTIC		Documental "Mezquita no!"	Prensa nacional
JUDICIAL		Advocats Centre d'Acolliment	

Font: Elaboració pròpia segons el model d'àmbits de J. Moreras (2009).

Taula 2. Principals actors implicats en el conflicte de Singuerlín segons el seu posicionament.

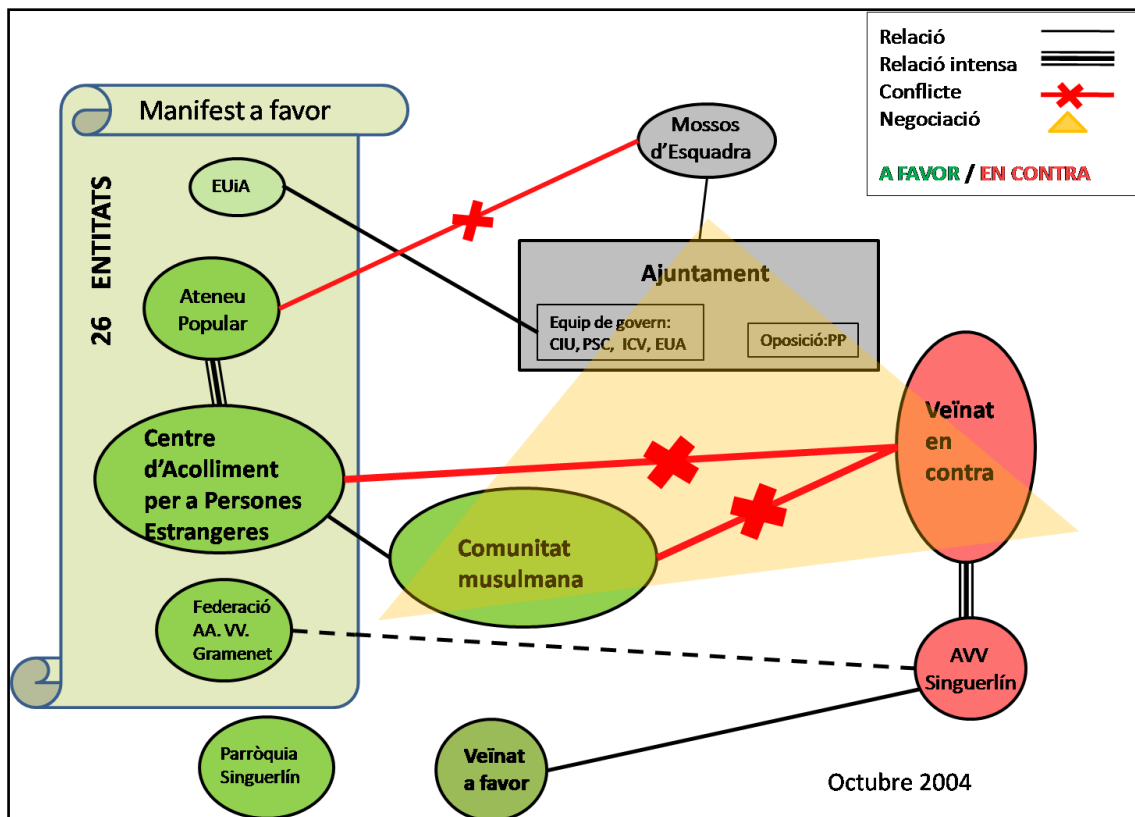
Suport a l'oratori	Neutral	Oposició a l'oratori
Comunitat Musulmana	Ajuntament	Mobilització veïnal
Veïns en suport de la mesquita	Mossos d'Esquadra	AVV. Singuerlín
Parròquia de Singuerlín	Prensa nacional	
Centre d'Acolliment a		

Persones Estrangeres		
Ateneu Popular Julià Romera		
Federació AA.VV. Gramenet		

Font: Elaboració pròpia.

El sociograma (Figura 2) que és presenta a continuació sintetitza les relacions que s'estableixen entre els principals actors implicats. Per a una major claredat i detall de les característiques i posicionaments de tots els actors vegeu Annex 2.

Figura 2: Sociograma del conflicte de Singuerlín.

Font: Elaboració pròpia.

4.3. Situació actual

Actualment, l'oratori continua als barracons donat que s'ha anat renovant la cessió temporal periòdicament i la comunitat de Can Zam continua en situació precària i

aïllada del teixit social de Santa Coloma. Però la situació no és la mateixa donat que hi ha hagut canvis importants:

- La resta de la comunitat musulmana de Santa Coloma està més organitzada i té més poder per negociar amb l'Ajuntament.
- L'Ajuntament, arran del conflicte, ha formalitzat i ampliat polítiques que fomenten la convivència. Actualment, té més eines tècniques per prevenir i gestionar aquests conflictes, però no mostra una posició política ferma en aquest aspecte.
- El veïnat de Singuerlín entrevistat que estava en contra no sap on és la mesquita i és reticent a parlar-ne.

La Taula 3 sintetitza els actors implicats actualment en la recerca d'un local alternatiu. Per a una explicació més detallada de l'evolució del conflicte i la situació actual vegeu Annex 3.

Taula 3: Actors implicats en el conflicte per trobar una ubicació definitiva a l'oratori islàmic (Abril 2013).

ÀMBIT	Actors principals	Actors secundaris	
		Locals	Perifèrics
VEÏNAL			
COMUNITARI (islam)	Associacions musulmanes: -Can Zam -TAJDID -ATTAUBA		
POLÍTIC	Equip de govern municipal	Oposició municipal	-Generalitat -Ajunt. Badalona ⁶
SOCIAL-CIUTADANIA	-Associació Colomenca pel Diàleg Interreligió	-Altres entitats	
RELIGIÓS (altres religions)		-Comunitat Sikh -Altres comunitats religioses	
POLICIAL			
MEDIÀTIC			
JUDICIAL	Advocats comunitats musulmanes		

Font: Elaboració pròpia segons el model d'àmbits de J. Moreras (2009).

⁶ Badalona és un municipi molt proper i, per tant, part de la comunitat musulmana d'ambdós municipis potregar indistintament en un o altre depenent de la disponibilitat de llocs de culte.

5. Discussió de resultats

L'anàlisi i aprofundiment en el conflicte de Singuerlín posa de manifest la complexitat que el caracteritza, tan a nivell d'actors com de dinàmiques, però també permet desemmascarar diversos elements inherents a la concepció de conflicte i de resolució que solen passar-se per alt.

Conflictes paral·lels

L'anàlisi ha revelat l'existència del que podria anomenar-se *subconflictes* o *conflictes paral·lels*, és a dir, relacions conflictives prèvies entre actors que no tenen a veure amb l'obertura de la mesquita, però que es visibilitzen a través de la qüestió de l'oratori.

En el cas de Singuerlín, ens trobem amb un conflicte paral·lel bidireccional entre els Mossos d'Esquadra i l'Ateneu Popular Julià Romera: l'Ateneu Popular acusa als mossos de criminalitzar-lo a partir de les protestes i els mossos acusen a l'Ateneu de posar "més llenya al foc" en el conflicte. Cap altra entitat que expressa el seu suport a la mesquita té aquest conflicte amb els Mossos, només l'Ateneu Popular que, a més, no és l'impulsor de les mobilitzacions en suport del dret de culte. Aquest fet fa pensar que ja hi hagués una conflictivitat prèvia.

Sobre la forma com es defineixen els agents implicats

Per altra banda, hi ha un altre element en la construcció del conflicte que m'agradaria ressaltar. La manera com els agents implicats defineixen el conflicte condiciona el poder, la legitimitat i la capacitat d'influència i de decisió dels altres agents; i especialment la definició que en faci l'Ajuntament que té més poder polític. Així, la lectura que se'n faci determina qui participa en la negociació i, per tant, l'evolució del conflicte, i afavoreix que aquest acabi reflectint la seva pròpia definició, tal com enuncia W. I. Thomas: "Allò que és definit com a real, és real en les seves conseqüències".

És a dir, interpretar els conflictes al voltant de l'obertura d'un espai de culte com un "conflicte d'oposició veïnal a la mesquita" afavoreix la visibilitat i l'èxit del veïnat que s'hi oposa en front a altres actors –veïnat que hi dóna suport-. Si es definís el conflicte, per exemple, com un conflicte entre veïns (on un grup es posiciona a favor de l'obertura de l'oratori i un altre grup s'hi oposa) posant l'accent en la disparitat de visions de ciutat que té la ciutadania, els protagonistes de la negociació serien diferents.

El cas de Singuerlín evidencia aquesta qüestió: els veïns que s'hi oposen, l'Ajuntament i la comunitat musulmana es reconeixen mútuament com els principals actors implicats en el conflicte. Per tant, només són aquests tres agents els que posteriorment arriben a un acord temporal. No és sorprenent, doncs, la posterior sensació de fracàs i derrota del Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres i d'altres entitats que donaven suport a la mesquita, donat que està directament relacionada amb la seva manca de participació en la negociació i l'acord.

A més, la definició que en fan els actors és arbitrària, ja que hi podria haver una multiplicitat de definicions alternatives: Conflicte entre un grup de veïns i la comunitat musulmana? Entre un grup de veïns i un altre grup de veïns? Entre la ciutadania i l'Ajuntament? Conflicte multidimensional amb diverses relacions conflictives? L'elecció d'una o altra definició no depèn de la realitat del conflicte sinó que respon als interessos de cada agent i a la influència de les definicions dels altres sobre la pròpia.

¿Resoldre?

Pel que fa a la resolució hi ha també diversos aspectes que ens hauríem de qüestionar. El trasllat de l'oratori a Can Zam no va resoldre de forma definitiva la qüestió de la ubicació de l'oratori però per a alguns agents, i especialment pels tres que havien acceptat aquesta opció, això equivalia a solucionar, almenys temporalment el conflicte. De fet, per als veïns era una resolució definitiva a la demanda que havien plantejat.

Tant l'Ajuntament, com el veïnat que s'hi oposava, com la comunitat musulmana eren els actors que patien més desgast, i tenien urgència per silenciar el conflicte. Però el trasllat de l'oratori a la perifèria urbana és també una manera d'invisibilitzar la

demanda d'un nou oratori i la temporalitat dels barracons, i facilita que es cronifiqui la situació.

Un aspecte que m'ha cridat l'atenció del cas de Singuerlín, és el fet que el veïnat que protestava contra l'obertura a Singuerlín de l'oratori no sàpiga on es va reubicar la mesquita. Part del veïnat del barri confon els barracons del temple sikh amb els mòduls musulmans. Això em duu a plantejar-me si aquest desinterès no està també generat pel propi procés de “resolució”: la indiferència és una forma de garantir, si no es pot la convivència, com a mínim la coexistència pacífica.

Actualment, el conflicte ha evolucionat i ha canviat de forma, malgrat pugui semblar que la situació és la mateixa que quan es va optar per la ubicació temporal a Can Zam. Les institucions locals s'han vist obligades a formalitzar i definir estratègies d'intervenció sobre aquesta problemàtica, la ciutadania ha assumit i normalitzat el desenvolupament de les pregàries i celebracions musulmanes a la ciutat, la comunitat musulmana està més organitzada i també ha canviat el marc legal que regula totes aquestes qüestions. Els agents implicats en aquesta disputa ja no són els mateixos: han desaparegut, s'han transformat i n'han aparegut de nous; així que podríem dir que malgrat no s'hagi resolt ja no es tracta del mateix conflicte.

6. Conclusions

L'estudi del cas de Singuerlín mostra que els conflictes al voltant de l'obertura d'una mesquita són complexos i multidimensionals, amb gran diversitat d'actors. És destacable l'heterogeneïtat del veïnat, que es distribueix entre posicions diverses i oposades en front l'oratori. Interpretar aquests conflictes com un fenomen coral permet una millor comprensió d'aquesta problemàtica.

La recerca també permet desemmascarar diversos elements inherents a la idea de conflicte en aquests casos. En primer lloc, el conflicte no és únic, sinó que existeixen conflictes paral·lels: s'hi expressen altres tensions prèviament existents entre els actors que no estan relacionades amb l'oratori. En segon lloc, la manera com es llegeix el conflicte condiciona el poder, la legitimitat i la capacitat d'influència dels agents implicats. Determina qui participa en la negociació i, per tant, l'evolució del conflicte, i afavoreix que aquest acabi reflectint la seva pròpia definició. Així, definir-lo com a “conflicte d'oposició veïnal a la mesquita” afavoreix la visibilitat i l'èxit del veïnat que s'hi oposa en front a altres actors –veïnat que hi dona suport-.

El conflicte de Singuerlín, igual que ha succeït en d'altres municipis, es va “resoldre” de forma provisional i encara queda pendent la ubicació definitiva de l'oratori. La recerca qüestiona aquesta idea de resolució, que amaga la invisibilització d'un conflicte que és incòmode i ha resultat en una coexistència pacífica i indiferent. Tampoc podem afirmar que sigui un conflicte no resolt: actualment hi ha tensions latents, però els agents implicats no són els mateixos. Malgrat no s'ha arribat mai a resoldre aquest enfrontament, aquest s'ha transformat per sí sol. Ja no és el mateix conflicte: la disputa que va esclatar el 2004 s'ha transformat i diluït entre la gestió municipal i la seva pròpia evolució.

Aquesta transformació, però, no té cabuda en la dicotomia *conflicte/no conflicte* i *resoldre/no resoldre* amb les quals habitualment s'interpreten aquests conflictes: necessitem categories menys rígides per tal de poder copsar tota la seva complexitat. Cal acceptar que els conflictes no sempre segueixen una estructura lineal amb nus i desenllaç i buscar noves mirades i noves maneres d'abordar-los. No sempre aquestes disputes es poden resoldre de forma positiva i definitiva i, davant el risc que resoldre

pugui equivaldre a invisibilitzar el conflicte, la gestió es pot reivindicar com un fi en si mateixa. Gestionar aquestes problemàtiques treballant de forma proactiva la diversitat i la pluralitat religiosa pot convertir l'evolució del conflicte en una oportunitat pel canvi social cap a una ciutat més integradora i cohesionada.

Bibliografia

ALLIEVI, S. (2009) *Conflicts over Mosques in Europe. Policy issues and trends*. London: Alliance Publishing Trust.

ASTOR, A. (2009). “ “¡Mezquita No!”: The origins of mosque oposition in Spain.” *GRITIM-UPF Working Paper Series*, n. 3.

ASTOR, A. (2011). *Mobilizing against mosques: The origins of opposition to islamic centers of worship in Spain*. University of Michigan.

ASTOR A. (2012) “Context and conflict: unpacking the sources of opposition to mosques in Catalonia”. *Revista Catalana de Sociologia*, n. 28, pp. 45-59.

ASTOR, A. (inèdit) “Social position and place-protective action in a new immigration context: Understanding anti-mosque campaigns in Catalonia”.

CESARI, J. (2005). “Mosques conflicts in European Cities: Introduction”. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 31 (6), pp. 1015-1024.

FRIGOLÉ, J. i Del MÀRMOL, C. (2006). “Globalització, localitat i conflictes: una perspectiva etnogràfica des d’una vall de l’Alt Urgell” *Ripacurtia*, n. 4, pp. 77-91.

GALEMBERT, C. (2007). “Dimensiones del pluralismo religioso.” *Revista CIDOB d’Afers Internacionals*, n. 77, pp. 111-136.

GERMAIN, Annick. (2007). “Los desafíos de la gestión local de la diversidad etnoreligiosa en Montreal: el caso de la habilitación de los lugares de culto.” *Revista CIDOB d’Afers Internacionals*, n. 77, pp. 93-110.

HABA, J. y SANTAMARÍA, E. (2011). “Intervención sociológica y gestión de las dinámicas socio-religiosas.” Un estudio de caso. A: F. J. García Castaño y N. Kressova. (Coords.). *Actas del I Congreso Internacional sobre Migraciones en Andalucía* (pp. 1803-1812). Granada: Instituto de Migraciones.

LUNDSTEEN, M. (2010) *Espacio, capital y cultura en Premià de Mar. Esbozos hacia una lectura alternativa del conflicto sobre la mezquita*. Universitat de Barcelona.

MENA, J. et al. (2011). *Anuari estadístic 2011*. Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet.

MORERAS, J. (2008). *Musulmans a Catalunya. Radiografia d'un islam implantat*. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània.

MORERAS, J. (2009) *Una mesquita al barri. Conflicte, espai públic i integració urbana dels oratoris musulmans a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

MORERAS, J. (2010). “‘A Mosque in our neighbourhood!’ Conflicts over mosques in Spain.” A: S. Allieve (ed.). *Mosques in Europe. Why a solution has become a problem*, pp. 235-260. London: Alliance Publishing Trust.

MORERAS, J. (2011) “Sociabilidades reactivas en espacios urbanos multiculturales: Los conflictos en torno a la abertura de mezquitas en Cataluña (1990 -2008).” X *Congreso AECPA*, Murcia, 7-9 Setembre de 2011.

NEL·LO, O. (2003). *Aquí no! Els conflictes territorials a Catalunya*. Barcelona: Editorial Empúries.

PASCUAL, J. i SÁNCHEZ, J. (inèdit). *La convivència intercultural a Premià de Mar. Diagnòstic després del conflicte de la mesquita*. Fundació Desenvolupament Comunitari, 2005.

ANNEXOS

1. Què vol dir resoldre? Una reflexió prèvia.
2. Posicionament i rol dels actors implicats en el conflicte (2004).
3. Post-conflicte i evolució de la problemàtica.
4. Cronologia.

ANNEX 1: Què vol dir resoldre? Una reflexió prèvia.

“Resolució” és un concepte difícil d’operativitzar. Què vol dir resoldre? No es pot analitzar ni estudiar la resolució d’un conflicte sense una definició prèvia que ens permeti mesurar-la i acotar-la. Però és possible definir *resolució*? Està clar que la *resolució* no és quelcom objectiu: els diferents actors implicats en un conflicte tindran perspectives ben diverses sobre què vol dir *resoldre* el conflicte en funció dels seus interessos propis. Així, això ens duu a plantejar-nos la qüestió de si definir *resolució* implica posicionar-se a favor d’algun dels actors, donat que la definició de resolució que s’adopti serà més propera a un determinat actor que a un altre. És possible analitzar objectivament i des de la distància la resolució?

En segon lloc, però, sorgeix un segon dubte: tots els conflictes es resolen? Altre cop, aquestes qüestions depenen de la perspectiva que s’adopti i de com es defineixi resolució. No obstant, podríem dir que hi ha conflictes que malgrat s’hagin superat els episodis de més conflictivitat social continuen latents i poden tornar a esclatar en qualsevol moment. A més, sovint, davant dels conflictes sorgits a partir de l’obertura d’oratoris musulmans s’ha optat per solucions provisionals, donat que entre els consistoris no hi ha un paradigma clar a l’hora de gestionar-los, per la qual cosa no són casos tancats i estan pendants de revisions contínues. És, doncs, difícil parlar de casos resolts.

Finalment, aquesta resolució i no-resolució dels conflictes em va portar a plantejar-me si la resolució és sempre l’ideal o el més idoni. Està clar, que un cop més això es desprèn directament de la forma com es defineixi resoldre, però hi ha diverses perspectives segons la qual l’objectiu últim en un conflicte no hauria de ser la immediata resolució.

ANNEX 2: Posicionament i rol dels actors implicats en el conflicte (2004)

A continuació es detallen les característiques i posicionament dels actors que intervenen en el conflicte de Singuerlín i la seva interacció. Per una major claretat estan agrupats segons el seu grau de proximitat a Singuerlín.

Actors arrelats al barri de Singuerlín

- *Mobilitzacions veïnals contra l'obertura de la mesquita*
- *Veïnat que dona suport a l'obertura de la mesquita*
- *Associació de Veïns de Singuerlín*
- *Comunitat musulmana del barri de Singuerlín*
- *Parròquia de Singuerlín*

En primer lloc, les **mobilitzacions veïnals d'oposició a l'obertura de la mesquita** es caracteritzen per tenir un caràcter efímer: es visibilitza i sorgeix quan s'inicien les pregàries musulmanes a Singuerlín i es desinfla i desapareix en acabar-se aquestes. Reuneix diàriament durant els 15 dies que duren les protestes a més de 100 veïns i veïnes (i a vegades algunes persones d'extrema dreta procedents d'altres municipis) davant l'oratori, que cada vespre reivindiquen fent soroll amb caceroles i xiulets que volen "*Fora la mesquita*". Argumenten que el soroll de la mesquita molestarà al veïnat, alhora que hi ha una certa por a que la mesquita degradi el barri pel qual senten haver lluitat tant. Es comencen a organitzar a través de cartells al carrer i del boca-orella. No hi ha cap associació ni plataforma que vehiculi les reivindicacions i són més aviat concentracions espontànies que no provenen de cap moviment previ organitzat. També opten recollir firmes, que acaba sent una forma de pressió molt forta a l'Ajuntament.

Pel que fa a l'actuació de l'Ajuntament i dels mossos consideren que va ser bona i imparcial, i que finalment el consistori va trobar una solució (el trasllat a Can Zam) que "agradava a tothom". Consideren que el conflicte està resolt, que va ser només un "moment d'escalfor puntual" i no volen donar-hi més voltes al tema. Pel que fa a la situació actual al barri creuen que no hi ha '*integració*' entre els dos col·lectius ni '*harmonia*', però tampoc hi ha cap 'problema': "*ara estem molt bé, ells van a la seva i nosaltres també*".

Un segon actor rellevant per entendre les protestes és l'**Associació de Veïns de Singuerlín**, que tot i no posicionar-se com a tal en el conflicte per falta de consens intern, si que acaba prenen posició *de facto*: les cares més visibles de l'Associació (9 del

10 membres de la junta, entre els quals el president) van participar activament en les protestes contràries a l'obertura de l'oratori. A més, per altra banda, els veïns musulmans no estaven representats a l'Associació.

L'AVV Singuerlín afirma que va rebre suport d'altres associacions de veïns (AA.VV. Les Oliveres i AA.VV. Raval), alhora que també va tenir diversos conflictes i alguna represàlia de la FAVGRAM (Federació d'Associacions de Veïns de Gramenet), que defensava el dret de culte dels musulmans.

Tanmateix, és important tenir en compte que el veïnat no és un bloc homogeni. Així, va haver-hi un **grup de veïns que van donar suport a l'obertura de la mesquita**, que va organitzar-se i va signar un manifest (26 d'octubre de 2004) defensant el dret a la llibertat de culte de la comunitat musulmana. El manifest també feia referència a la posició conjunta acordada entre "l'ajuntament de Santa Coloma, els partits polítics locals, el Consell de Ciutat i la majoria d'entitats i ciutadans" al Consell de Ciutat que defensa aquest dret de culte i demanava actuacions fermes.

Aquest grup de veïns és molt crític amb la posició de l'associació de veïns, de la qual molts formen part, ja que consideren que està prenent part en el conflicte a favor de les mobilitzacions contràries a la mesquita.

Un altre agent implicat rellevant al barri és la **Parròquia de Singuerlín**, ja que, tot i no posicionar-se institucionalment, el mossén de Singuerlín va assistir a les protestes convocades pel Centre d'Acolliment en suport al dret de culte de la comunitat musulmana, visibilitzant així la posició de la parròquia.

Finalment, la **comunitat musulmana impulsora de la mesquita** estava formada majoritàriament per persones veïnes de Singuerlín. El barri queda apartat del centre de Santa Coloma, és per això que volien obrir un oratori a la zona, que els facilités assistir a les pregàries sense haver de desplaçar-se al centre.

Reivindiquen els seus drets i no accepten deixar el local on resen sinó se'ls facilita un espai alternatiu. Tanmateix, no volen tenir una mala relació amb el veïnat i els dolen les protestes i són partidaris d'arribar a un acord per mitjà del diàleg. Accepten traslladar-se a Can Zam ja que no volen mantenir aquesta situació de conflicte amb els veïns.

Taoufik Ch., veï de Singuerlín i líder i portaveu informal de la comunitat musulmana va jugar un paper important en el conflicte. És una persona molt coneguda dins i fora de la comunitat musulmana i tenia força relació amb diverses entitats i associacions. Va ser el vincle personal que va propiciar l'entrada del Centre d'Acolliment per a Persones Estrangeres en el conflicte.

Actors de Santa Coloma de Gramenet

- *Ajuntament: l'Equip de Govern*
- *Oposició*
- *Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres i altres entitats*
- *Mossos d'Esquadra*
- *Documental "Mezquita No!"*

Quan esclata el conflicte s'estava duent a terme des de l'**Ajuntament** un procés de mediació amb el veïnat de Singuerlín i amb la comunitat musulmana de cara a poder instal·lar l'oratori més endavant. Amb l'arribada del Ramadà i en front la necessitat d'un espai per a pregar de la comunitat musulmana, l'Ajuntament decideix sense previ avís que s'utilitzarà el local de forma temporal: aquest fet desencadena les protestes i trenca el procés de mediació.

Durant el conflicte hi ha constants i diversos canvis de parer i criteri per part de l'Ajuntament, que gestiona el conflicte més a nivell tècnic que no des d'un posicionament polític fort. Aquest fet complica la gestió del conflicte i crea un clima d'incertesa que esdevé una font de tensió amb el veïnat.

Durant el conflicte els partits de l'Equip de Govern signen un compromís amb la comunitat que reitera el seu compromís per garantir el dret de culte. El Centre d'Acolliment per a Persones Estrangeres denuncia que no s'està actuant d'acord amb aquesta declaració i exigeix al govern un posicionament ferm.

Durant el conflicte es convoca un Consell de Ciutat extraordinari per tractar el conflicte en el qual hi participen tots els partits polítics i diverses associacions i entitats ciutadanes. El Consell condemna les protestes i demana la intervenció de la Generalitat.

L'Ajuntament va interpretar el conflicte com un conflicte entre un grup de veïns que s'oposaven a l'oratori i la comunitat musulmana: es va establir un procés de negociació amb aquests dos actors fins a arribar a l'acord de Can Zam. L'opció del trasllat va permetre a l'Ajuntament sortir el millor parat possible del conflicte, donat que accedia a

les demandes dels veïns que s'hi oposaven i garantia un espai de culte a la comunitat musulmana.

L'**oposició** està formada únicament pel Partit Popular i quasi no intervé en el conflicte. A diferència de tots els altres partits polítics no signa cap manifest en suport del dret de culte ni fa cap declaració en aquest sentit.

Un cop s'inicien les protestes, Taoufik Ch. convida a diverses persones del **Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres Santa Rosa** a pujar al carrer Anselm del Riu a veure les mobilitzacions. A partir d'aquest moment el Centre d'Acolliment convoca mobilitzacions diàries per donar suport a la comunitat musulmana i expressar el seu rebuig a l'oposició d'una part del veïnat. Fa una crida a diverses entitats socials, que se sumen a les protestes i al manifest que el Centre d'Acolliment ha impulsat. Entre les entitats més properes al Centre d'Acolliment i de la qual més gent participa a la protesta hi ha l'**Ateneu Popular Julià Romera**: la principal persona impulsora de les mobilitzacions es membra de les dues entitats. L'"ARA! Assemblea Popular de Gramenet", a la qual pertanyen ambdues entitats, també juga un paper important de difusió: la protesta s'estén a totes les associacions que en formen part. Finalment el manifest és recolzat per 26 entitats⁷, entre les quals cal destacar la participació dels partits polítics **EUiA** (membre de l'equip de govern) i **ERC** (sense representació al consistori), així com també de la **FAVGRAM** (Federació d'Associacions de Veïns de Gramenet).

El veïnat que s'hi oposa percep aquestes protestes com una provocació, ja que considera que venen de fora del barri i que la mesquita no els causarà cap inconvenient.

Per altra banda, les entitats socials són les que menys desgast pateixen per l'allargament del conflicte: a mesura que passen els dies es redueix el nombre de persones que protesten diàriament contra la mesquita i s'amplia el nombre de persones que van a donar-hi suport. Malgrat tot, aquestes entitats no van formar part de la negociació i quan es va optar per el trasllat a Can Zam van ser l'actor més crític amb la

⁷ Signen el manifest: *Centre d'Acolliment per a Estrangers Santa Rosa, Ateneu Julia Romera, FAVGRAM, Associació de Veïns de Riu Nord, La Fabriketa, Sahbi Solidari, EUiA, La Krida, Assemblea per a la Regularització sense Condicions, PSUC Viu, ERC, Gram, Associació Huayna, Aixeca't, Skamot Gramenet-Assemblea d'Independistes, Solentiname, Comitè Óscar Romero, ACN 'Sacuanjoche', Casal d'Amistat amb Cuba, PCPC, Diabubu Batapha, Associació Cultural Insha Allah, Entrepobles, Casa de la Solidaritat de Santa Coloma, La PePa (Plataforma per l'Expressió i la Promoció d'Alternatives), Xarxa Barri Obert de Nou Barris.*

decisió. Destaca la important sensació de pèrdua i fracàs del Centre d'Acolliment davant el trasllat de l'oratori a Can Zam i l'existència d'una ràbia continguda pel que perceben com una “victòria” del veïnat que s'oposa a la mesquita i per una “no resistència” dels musulmans davant aquest trasllat.

Pel que fa a la relació i coordinació entre les entitats i la comunitat musulmana era força complicada donat que el Centre d'Acolliment per a Persones Estrangeres, l'Ateneu Popular i altres entitats eren moviments assemblearis i la comunitat musulmana, en canvi, tenia una organització més informal i un líder clar (Taoufik). Així, en no arribar a pactar cap posició conjunta amb la comunitat musulmana i no participar de les negociacions, aquestes entitats van resultar descontentes amb el procés donat que no es van sentir partíceps de les decisions i es sentien “a remolc de la comunitat musulmana”, la qual tampoc va actuar com haguessin esperat (consideren que no va defensar prou els seus drets i va acceptar massa ràpid traslladar-se a Can Zam).

Els **Mossos d'Esquadra** estan presents diàriament en les mobilitzacions per tal de poder garantir el desenvolupament de les pregàries de la comunitat musulmana i contenir la tensió social. Es situen entre el veïnat que s'hi oposa i les mobilitzacions organitzades pel Centre d'Acolliment. Així, les protestes diàries acaben tenint un gran contingut simbòlic: a una banda del carrer els veïns opositors, a l'altra banda les mobilitzacions en suport de la mesquita i entre tots dos, al mig del carrer, els Mossos d'Esquadra, que estableixen un passadís perquè puguin entrar i sortir les persones que resen.

L'actuació dels Mossos rep fortes crítiques per part del Centre d'Acolliment que denuncia que no garanteix el dret de culte perquè permet que les protestes siguin sorolloses. Tanmateix, qui més conflicte té amb els mossos és l'Ateneu Popular Julià Romera, tot i no ser l'impulsor de la mobilització. Els Mossos acusen a les persones de l'Ateneu Popular de “pertànyer a col·lectius conflictius que només busquen provocar” i d'incrementar la tensió a les protestes; i l'Ateneu Popular denuncia la “criminalització” que rep per part dels mossos. L'Ateneu Popular i Centre d'Acolliment posen el dia 29 d'Octubre de 2004 una denuncia conjunta als Mossos per retenir il·legalment durant dues hores diverses persones que anaven a les protestes en suport de l'oratori; el portaveu dels Mossos d'Esquadra ho rebutja.

Finalment, el **documental “¡Mezquita No!”** (2005) és un altre actor a tenir en compte en el conflicte. Gravat durant el conflicte i dirigit pels colomencs Alberto Aranda i Guillermo Cruz, és un dels registres més extensos d'informació sobre la polèmica. Tanmateix, el documental és més proper a la posició de les entitats socials que a d'altres actors i són precisament el Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres i l'Ateneu Popular qui més el reivindiquen com a registre i memòria del conflicte.

Actors supramunicipals

- *Generalitat de Catalunya*
- *SOS Racisme*
- *Prensa nacional*

La **Generalitat de Catalunya** es veu pressionada per l'Ajuntament de Santa Coloma que s'ampara en la manca de legislació supramunicipal i li demana que intervingui en el conflicte. La Generalitat al seu torn s'ampara en el fet que les competències en immigració són de l'**Estat**. No obstant, i donat que el caire mediàtic que pren el conflicte de Santa Coloma fa tornar a entrar aquesta temàtica a l'agenda pública, la Generalitat es compromet a estudiar una proposta de llei que permeti donar més eines als Ajuntaments per a evitar nous conflictes.

També altres entitats supramunicipals es posicionen, com és el cas de **SOS Racisme**, que demana accions urgents per posar fi a “l'escalada de xenofòbia a Singuerlín” i una condemna pública de les protestes.

Finalment, un altre actor no menys important és la **prensa**. És un agent heterogeni, donat que el conflicte de Singuerlín apareix amb força regularitat a mitjans diversos: El Punt, El Periódico, La Vanguardia, El País i El Mundo. *El Punt* és qui en fa el màxim seguiment, quasi diari durant la primera setmana i una mica més esponjat després, i també el diari que contempla i explica la participació de més agents. Els altres diaris tenen una visió molt bidireccional del conflicte: únicament contemplen com a parts en conflicte els veïns que s'hi oposen i la comunitat musulmana, fet que pot contribuir a polaritzar la disputa. En algun moment també es minusvalora explícitament la participació d'altres actors en el conflicte: així, per exemple, *El Periódico*, en una de les primeres notícies que dedica al conflicte, fa referència a les mobilitzacions convocades pel Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres com <<“un grupo de okupas que,

como cada noche, acudió al lugar con pancartas que tildan a los vecinos de "fachas" y "xenófobos">> (El Periódico, 21/10/2004).

Per altra banda, l'aparició constant del conflicte a la premsa el mediatitza, fet que pressiona molt l'administració pública, que cada cop busca una resolució més urgent. Per altra banda, la premsa pot contribuir a polaritzar el conflicte, donat que fa el seguiment de només alguns actors.

ANNEX 3: Post-conflicte i evolució de la problemàtica

Fa quasi 9 anys que l'oratori es va traslladar a Can Zam de forma provisional, però la comunitat musulmana continua resant en els mateixos barracons. Tanmateix, en aquest temps han canviat els agents implicats, el marc legal i altres aspectes més: malgrat ho pugui semblar la situació no és la mateixa.

En un primer moment els barracons havien de situar-se allà únicament fins que acabessin les obres del metro, donat que els descampats posteriorment serien un parc. Però la cessió dels mòduls prefabricats s'ha anat renovant any rere any, en allargar-se les obres del metro, i actualment, que ja fa més de quatre anys que aquestes s'han acabat s'està buscant un emplaçament alternatiu, tot i que sembla que serà un procés llarg. Actualment tenen la cessió caducada des de fa un any, però no hi ha hagut cap més renovació.

Per la **comunitat musulmana** establir l'oratori a Can Zam en un primer moment va ser un alleujament perquè suposava restablir en part la tranquil·litat i aturar el conflicte amb els veïns. Des de llavors, però ha canviat la gran majoria de gent que hi acudeix a resar i la totalitat de la junta de la mesquita, i la comunitat actual expressa les dificultats que els suposa la precarietat dels mòduls i l'aïllament d'aquest i reivindiquen unes millors condicions per a resar.

La comunitat hi ha introduït alguns canvis, com afegir-hi un segon barracó més gran per tal de poder donar cabuda a totes les persones que hi acudeixen els divendres (prop de 800). Tot i així, la situació, enmig d'un descampat polsegós i sense transport públic, el generador de gasoil que forma la instal·lació elèctrica de la mesquita o les goteres que tenen quan plou mostren la precarietat de l'oratori.

Amb els anys han anat sorgint diverses associacions musulmanes i la comunitat musulmana ja està molt més organitzada i institucionalitzada que quan va haver-hi el conflicte. En gran part, les associacions ATTAUBA i TAJDID, així com Amics (que tècnicament està ubicada a Badalona, però compta amb persones dels dos municipis) tenen relació amb diverses entitats de la ciutat i són bastant actives. La comunitat musulmana de Can Zam, en canvi, no es relaciona amb el teixit associatiu de Santa Coloma, únicament té contacte amb l'Ajuntament.

La resolució de dur l'oratori a Can Zam va ser una solució de “circumstàncies”, tal i com la valora un dels tècnics del municipi, que permetia facilitar l'exercici del dret de culte de la comunitat musulmana alhora que responia a les demandes dels veïns i responia també als interessos de l'Ajuntament de sortir el menys esquitxat possible del conflicte. De fet, així com en altres municipis els conflictes al voltant de l'oratori han acabat comportant un canvi de govern, aquest no ha sigut el cas de Santa Coloma, on el PSC ha tingut sempre molta força. Aparentment el conflicte no va cremar l'equip de govern: l'alcaldeessa actual era tècnica de convivència durant el conflicte, en la regidoria que portava l'Esperança Esteve, principal cara visible de l'equip de govern en el conflicte i qui va rebre les principals crítiques.

Quan va esclatar el conflicte ja feia uns anys que Santa Coloma tenia un Pla de Convivència que s'estava desenvolupant i a partir del qual s'estaven treballant qüestions de mediació i de diversitat cultural. Tanmateix l'esclat del conflicte obliga a l'Ajuntament a formalitzar, estructurar i definir aquestes estratègies de treball, algunes de les quals ja s'estaven duent a terme. S'estableix una estratègia d'acompanyament a les comunitats religioses en l'obertura d'espais de culte i s'inicia un treball amb les comunitats per tal de que es familiaritzin i incorporin algunes qüestions administratives i burocràtiques, com és el cas a l'hora d'organitzar actes religiosos o demanar determinats espais i equipaments, alhora que es normalitza i s'institucionalitza la seva relació amb el consistori. Aquesta política comença a donar els seus resultats i ha facilitat, per exemple, que la població de Santa Coloma vegi de forma cada cop més normalitzada la celebració del ramadà o d'altres celebracions musulmanes. També ha facilitat a l'ajuntament moltes més eines que li permeten tenir més capacitat de resposta davant de possibles conflictes i poder gestionar la tensió abans de que esclati. *“No arregla el problema de base, però sí que permet gestionar-lo. Per això sempre parlem més de gestió de la diversitat.”* [Tècnic municipal de convivència]

Tot i així, totes aquestes estratègies continuen sent des d'un nivell molt més tècnic que no polític. Com a la majoria de municipis que s'han trobat implicats en conflictes similars, a Santa Coloma no hi ha hagut, ni hi ha encara, una visió política clara en aquest aspecte.

Així, l'any 2009 va haver-hi una petita polèmica al voltant de l'obertura d'un temple sikh, en oposar-se un grup reduït de veïns. Davant la por a que pogués incrementar-se la

tensió i esclatar una altre conflicte l'Ajuntament de Santa Coloma va optar per una altra solució provisional de situar uns altres mòduls prefabricats al polígon de Can Zam per tal de situar l'oratori sikh.

Per altra banda, arran del conflicte, també es va crear l'Associació Colomenca pel Diàleg Interreligiós (ACPDI) formada per membres de diverses comunitats religioses i algun tècnic de l'Ajuntament, i que elabora el mapa religiós de Santa Coloma així com organitza diverses activitats per fomentar la convivència.

Més recentment, a principis de l'any 2012 l'Ajuntament de Santa Coloma va aprovar una moratòria que prohibia l'obertura de nous centres de culte amb l'objectiu d'elaborar un estudi sobre les necessitats urbanístiques en relació als espais de culte per tal de poder-ho legislar i regular de cara al futur. Aquest estudi no s'ha arribat a realitzar (o si més no, no és públic ni accessible ni consta la seva existència), però l'Ajuntament de Santa Coloma ha derogat la moratòria aquest gener de 2013 amb el nou pla d'usos, que estableix les noves directrius que regulen l'obertura de centres de culte.

Aquesta regulació, però no és la definitiva i l'Ajuntament l'ha de revisar donat que les associacions musulmanes han presentat diversos recursos que estan pendents de resolució i que coincideixen casualment amb l'informe que ha elaborat el departament d'Afers Religiosos, que també és negatiu.

És el primer cop que la comunitat musulmana recorre alguna decisió de l'Ajuntament, fet important a tenir en compte, donat que mostra els resultats del procés d'Acompanyament dut a terme per l'Ajuntament, i que ha permès a la comunitat musulmana aprendre i familiaritzar-se amb el funcionament de les institucions locals i dels seus processos burocràtics.

Sis mesos més tard del conflicte, Singuerlín va tornar a ser escenari mediàtic, però per un motiu ben diferent: 100 persones, immigrades amb i sense papers i membres del Centre d'Acolliment de Persones Estrangeres de Santa Rosa, es van tancar durant un cap de setmana a la parròquia de Singuerlín per exigir igualtat de drets i "papers per a tothom", mentre veïns i veïnes venien a donar-los suport.

Pel que fa als veïns de Singuerlín que s'oposaven a la mesquita, no han tornat a implicar-se en el funcionament de l'oratori ni en les seves activitats. De fet, totes les persones entrevistades confonien l'oratori sikh amb la mesquita, desconeixent la localització exacta de l'oratori musulmà. L'oratori sikh es va traslladar a Can Zam l'any 2009 i s'ha cremat aquest gener. Totes les persones veïnes amb qui vaig poder parlar (implicats en les mobilitzacions contràries i algun altre veí que no) afirmaven que s'havia cremat l'oratori musulmà aquest gener, confonent-lo amb el centre sikh.

ANNEX 4: Cronologia del conflicte

2004	
MARÇ	Lloguer d'un local al carrer de Sant Anselm del Riu 114.
OCTUBRE	
Octubre	Protestes veïnals. L'Ajuntament ofereix un llogar un local municipal al barri del Pilar. Protestes veïnals. S'acorda buscar un local alternatiu.
Divendres 15	Inici del Ramadà. L'Ajuntament garanteix a la comunitat musulmana l'ús temporal del local de Sant Anselm del Riu.
Dilluns 18	Inici de les mobilitzacions veïnals durant l'oració. Veïns tallen el carrer. Cassoles, xiulets, consignes racistes. Presència dels mossos per garantir l'oració. Diversos veïns surten en suport de la mesquita.
Dimarts 19	Primera notícia a la premsa: El Punt. Molta tensió. Mossos impedeixen que es talli el carrer i que no hi hagi violència física. 80 veïns concentrats en contra de la mesquita a una banda del carrer. 40 persones del Centre d'Acolliment i l'Ateneu Julià Romera donen suport als musulmans a l'altra banda. Diverses pancartes. No es criden consignes racistes.
Dimecres 20	Continuen les protestes (més de 100 persones). Alguns manifestants en contra venen de fora del barri. Molts balcons amb pancartes de "Fora mesquita".
Dijous 21	Tarda: reunió veïns i comunitat musulmana: s'acorda una acció conjunta a la plaça de la Vila. Continuen les protestes (+100 persones, molts nens) però es rebaixa el to. Pancartes que diuen "Sí, però amb dignitat". No hi ha insults ni xiulets. Els mossos no deixen accedir els manifestants de l'Ateneu i els hi tallen el pas durant més de una hora.
Divendres 22	Plaça de la Vila. 19h comunitat musulmana convida als veïns a plats típics marroquins. Després 300 musulmans celebren les seves pregàries. Veïns protesten contra l'Ajuntament. Un noi magrebí agredit pels Mossos. La Generalitat estudia una proposta per evitar conflictes com els de Santa Coloma, que proposa que els ajuntaments hagin de preveure espais per instal·lar els oratoris.
Dilluns 25	Consell de ciutat extraordinari on hi participen membres de tots els partits polítics i de diverses entitats socials. Es condemnen les protestes. Els partits de l'Equip de Govern (PSC, CiU, ICV-EUiA) signen un comunicat compromentent-se a garantir el dret de culte. L'alcalde celebra l'actuació dels Mossos i demana a la Generalitat que intervingui en el conflicte. ERC demana la dimissió de la comissionada del pla de convivència.
Dimarts 26	Continuen les protestes. Tensió, xiulets. Comunicat dels veïns en resposta a l'alcalde. Segellen a la nit la porta del local amb silicona, l'Associació islàmica Attauba ho denuncia als mossos.

Repensant el conflicte a l'entorn de l'obertura d'una mesquita:
El cas de Santa Coloma de Gramenet

Divendres 29	SOS Racisme reclama accions urgents per posar fi a l'escalada de xenofòbia al Singuerlín. "Es necessària una condemna pública de la xenofòbia i de les protestes, la declaració de tots els grups polítics a favor de la llibertat religiosa no és suficient." L'Ateneu Popular Julia Romera i el Centre d'Acolliment per a Persones Estrangeres denuncien als mossos per retenir-los il·legalment el dia 21/10 durant una hora. També critiquen la passivitat dels mossos front de les protestes. Els Mossos d'Esquadra rebutgen les acusacions i el portaveu critica l'actuació de l'Ateneu: "se trata de personas ligadas a colectivos conflictivos que sólo buscan calentar los ánimos".
NOVEMBRE	
Dimarts 2	Ajuntament: cinquè gir en un mes. Es pacta amb els veïns que l'oratori només restarà obert fins que s'acabi el Ramadà. Els veïns desconvocuen les protestes. [Però si els musulmans volen quedar-se l'Ajuntament no els hi pot impedir]. L'Imam diu que estan disposats a marxar si se'ls hi ofereix un local alternatiu. El clergue qualifica de "lamentable" la gestió municipal.
Dimecres 3	Reunió entre l'Ajuntament i la comunitat musulmana per buscar un espai alternatiu. L'Ajuntament de Santa Coloma i la comunitat musulmana firmen un conveni pel qual els musulmans abandonaran el local de Singuerlín a partir del 18 de novembre i traslladaran l'oratori a una parcel·la municipal al parc de Can Zam, al costat de la cervesera Damm, que el consistori cedirà per tres anys. Els musulmans ho consideren una imposició. No hi ha acord sobre qui costejarà l'edifici. L'ajuntament els cedeix el terreny de Can Zam 3 anys, el temps que durin les obres del metro.
Dimarts 9	Reunió del Pla de Convivència: entitats i formacions polítiques critiquen la "solució provisional", però no proposen alternatives a Can Zam.
Dimecres 10	L'Ajuntament intenta que les constructores li cedeixin sense cap cost el mòdul prefabricat de Can Zam.
Dimarts 16	Encara no està instal·lat el mòdul prefabricat. Alternatives: local municipal o local de l'Església al mateix barri, cedits provisionalment.
Dimecres 17	Fi del Ramadà.
Dijous 18	La comunitat musulmana tanca la mesquita. L'Ajuntament acaba d'instal·lar el mòdul prefabricat a temps. L'Imam rep les claus i demana un segon mòdul més petit per a les dones.
DESEMBRE	
Dissabte 18	La comunitat musulmana convida a sopar i ensenya la mesquita a una desena de representants de l'Ajuntament i d'entitats com l'Ateneu Popular, Comissions Obreres, la coordinadora d'esglésies de Santa Colom, el Centre d'Acolliment i altres associacions que els van donar suport.
Dilluns 20	La comunitat musulmana torna les claus del local que tenien llogat a Anselm del Riu.
2005	
GENER	Es precinta l'oratori del Carrer Liszt de Badalona, que té un gran nombre de fidels colomencs (i que a partir d'aquest moment acudirán probablement a Can Zam).
15 Gener	Els musulmans reclamen un barracó per a les dones i autobusos fins a l'oratori. Reprotxen que l'Ajuntament no s'hagi preocupat més ni s'hagi tornat a reunir amb ells.
Dv 11- Dg 13 Març	Un centenar de persones catalanes i immigrades (amb i sense papers) es tanquen a la parròquia de Singuerlín durant tot el cap de setmana per reclamar papers per tothom i igualtat de drets.

Repensant el conflicte a l'entorn de l'obertura d'una mesquita:
El cas de Santa Coloma de Gramenet

ABRIL	Es presenta a Santa Coloma el documental "Mezquita No!". Rep el premi al millor documental en la VIII Mostra de Curtmetratges de Sagunt.
15 Juny	Operació antiterrorista al barri de Santa Rosa. Taoufik, imam de Santa Coloma, és detingut (i registren la seva llibreria).
17 Juny	Taoufik: en llibertat sense càrrecs. Missatge de pau i convivència. És rebut per una vintena de persones davant la llibreria: musulmans de la seva comunitat, alguns sacerdots catòlics, representants de col·lectius socials i per comandaments dels Mossos a Santa Coloma de Gramenet.
JULIOL	Badalona aprova una moratòria que prohibeix l'obertura de noves mesquites durant un any.
SETEMBRE	El documental "Mesquita No!" guanya el segon premi al millor documental al Festival Baumann de Terrassa. Els autors critiquen que cap televisió no ha volgut de moment projectar el film.
14 Desembre	Tancament de l'últim oratori que queda obert al centre urbà de Santa Coloma: C/ Sant Andreu. Agreujarà probablement els problemes d'aforament del mòdul de Can Zam, on cada divendres s'hi reuneixen unes 200 persones: haurà d'encabir el doble de fidels. El mateix a Badalona, on ja només queda la mesquita de C/Llefià.
2006	
La comunitat de Santa Coloma continua resant al mòdul prefabricat de Can Zam. Tot i que era una sol·lució provisional de 3 anys de moment no es té constància de que l'Ajuntament busqui alternatives.	
26 Abril	Badalona decideix que l'ofici del divendres, pel qual es cedia el polisportiu de Llefià es farà cada mes en un poliesportiu diferent (hi participen més de 2000 persones de Badalona i Santa Coloma).
29 Juny	Un grup d'investigadors de la URV presenta el seu estudi jurídic sobre la regulació dels locals de culte a Catalunya amb recomanacions per fer una normativa autonòmica que reguli i unifiqui els criteris d'obertura dels oratoris.
25 Juliol	Acabada la moratòria que prohibia obrir centres de culte durant un any, l'ajuntament de Badalona modifica l'ordenança d'edificació. La norma municipal regula per primer cop l'obertura de centres de culte. Condicions restrictives i aforament màxim de 70 persones en els oratoris ubicats en edificis on hi ha vivendes.
2007	
22 Novembre	Es renova l'acord que permet al col·lectiu musulmà resar a Can Zam durant 2 anys (amb possibilitat de prorrogar 2 anys més). (Continuen les obres del metro)
2009	
Juliol 2009	Conflicte amb l'obertura d'un oratori Sikh i trasllat a Can Zam en uns altres mòduls prefabricats.
2012	
Gener 2012	Moratòria que prohibeix l'obertura de nous centres de culte a Sta Coloma durant un any.
2013	
Gener 2013	Modificació del Pla d'usos comercials i del pla parcial del polígon industrial del Bosc Llarg (inclou regulació i modificació dels requisits d'obertura dels centres de culte)
Febrer 2013	Es crema el mòdul prefabricat de Can Zam que ubicava l'oratori sikh.

Agraïments

Mar Grieria Llonch

Avi Astor

Gloria García-Romeral Moreno

Carme, Rafa, Omar, Comunitat Musulmana de Can Zam, Juan i altres veïns i veïnes de
Singerlín

Bernat Saperas

Repensant el conflicte a l'entorn de l'obertura d'una mesquita: el cas de Santa Coloma de Gramenet

Anna Terraza Rovira
Tutora: Maria del Mar Grieria Llonch

Facultat de Ciències
Polítiques i Sociologia
Maig 2013

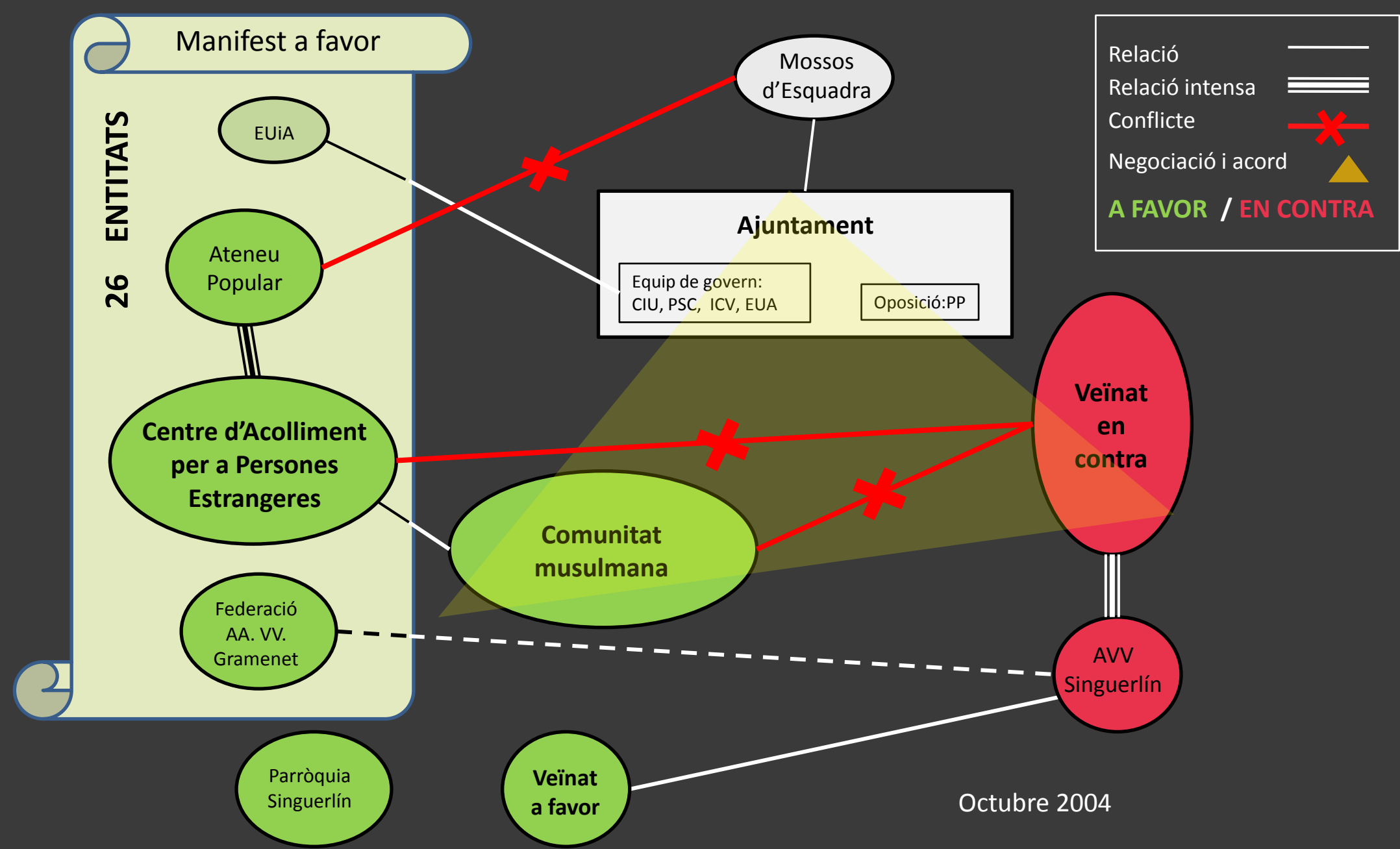
INTRODUCCIÓ: El sorgiment de moviments d'oposició veïnal i l'esclat de conflicte davant la ubicació de nous centres de culte islàmics és un fenomen de gran actualitat, al qual cada cop més municipis han de fer front. Manquen evidències sobre com gestionar aquests conflictes: aprofundir en el coneixement dels casos existents pot facilitar noves eines per a la intervenció.

OBJECTIU: Analitzar un cas de conflicte al voltant de l'obertura d'un oratori islàmic: Singuerlín (Santa Coloma de Gramenet, 2004).

1. Identificar els diferents actors que hi intervenen, quin és el seu posicionament i el seu rol i com interaccionen.
2. Estudiar l'evolució del conflicte i les estratègies de gestió que s'han dut a terme.
3. Reflexionar al voltant de la idea de conflicte i resolució implícites en aquests casos.

METODOLOGIA: Aproximació qualitativa, realitzada a partir d'entrevistes semi-estructurades a actors claus, observació i anàlisi documental i de premsa.

MAPA D'ACTORS I EVOLUCIÓ DEL CONFLICTE

Conflicte (2004): L'ús temporal d'un local de Singuerlín com a oratori durant el Ramadà desencadena protestes veïnals diàries contra l'obertura de la mesquita i mobilitzacions a favor de diverses entitats i veïns; hi intervenen els Mossos d'Esquadra i un equip de mediació de l'Ajuntament. Després de 15 dies es va acordar traslladar provisionalment l'oratori a uns mòduls prefabricats al parc de Can Zam, on encara hi continua. Les entitats signants del manifest ho van viure com un fracàs.

Situació actual (2013): L'ajuntament ha formalitzat i ampliat les polítiques de convivència. Té més eines tècniques per prevenir i gestionar aquests conflictes, però no mostra una posició política ferma en aquest aspecte. La comunitat musulmana de Santa Coloma està més organitzada i té més poder per negociar amb l'Ajuntament. El veïnat de Singuerlín entrevistat que estava en contra no sap on és la mesquita i és reticent a parlar-ne.

DISCUSSIÓ DE RESULTATS

- Hi ha un gran nombre i diversitat d'actors implicats en el conflicte de Singuerlín. A més, el veïnat no és un bloc homogeni: defensa posicions contràries.
- No és un únic conflicte, existeixen conflictes paral·lels: s'hi expressen altres tensions prèviament existents entre els actors que no estan relacionades amb l'oratori.
- La manera com es llegeix el conflicte condiona el poder, la legitimitat i la capacitat d'influència dels agents implicats: definir-lo com a "conflicte d'oposició veïnal a la mesquita" afavoreix la visibilitat i l'èxit del veïnat que s'hi oposa en front a altres actors –veïnat que hi dona suport–.
- ¿Resolució o invisibilització d'un conflicte que resulta incòmode?

CONCLUSIONS

El conflicte que va haver-hi a Singuerlín és complex i multidimensional. S'ha anat transformant i diluint amb el temps entre la gestió municipal i la seva pròpia evolució i ja no és el mateix conflicte.

Aquesta transformació no té cabuda en la dicotomia *conflicte/no conflicte* i *resoldre/no resoldre*: necessitem categories menys rígides per tal de poder copsar la seva complexitat, així com noves mirades i noves maneres d'abordar-los.

La gestió es pot reivindicar com un fi en sí mateixa: treballar de forma proactiva la diversitat i la pluralitat religiosa pot convertir l'evolució del conflicte en una oportunitat pel canvi social.

REFERÈNCIES: ASTOR, A. (2009). "¡Mezquita No!": The origins of mosque opposition in Spain." *GRITIM-UPF Working Paper Series*, n. 3 ; GALEMBERT, C. (2007). "Dimensiones del pluralismo religioso." *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, n. 77, pp. 111-136; MORERAS, J. (2009) *Una mesquita al barri. Conflicte, espai públic i integració urbana dels oratoris musulmans a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.